

Wyciąg z dokumentu pn. *Zasady postępowania Straży Granicznej z cudzoziemcami wymagającymi szczególnego traktowania*, zatwierdzonego przez Zastępcę Komendanta Głównego Straży Granicznej w dniu 17 września 2015 r.

Zasady postępowania Straży Granicznej z cudzoziemcami wymagającymi szczególnego traktowania

Przepisy ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (ustawa o cudzoziemcach), nie zawierają definicji osób wymagających szczególnego traktowania, jak również nie określają metod ich identyfikacji. Mając na uwadze powyższe, niezbędne jest określenie obowiązujących w tym zakresie rozwiązań.

I. CEL

- 1) określenie zakresu podmiotowego oraz przyjęcie definicji cudzoziemców wymagających szczególnego traktowania,
- 2) określenie warunków niezbędnych do identyfikacji tej kategorii cudzoziemców podczas pobytu w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców (SOC),
- 3) opracowanie trybu postępowania przy identyfikacji w/w kategorii osób, ze szczególnym uwzględnieniem sposobu działania, w przypadku zaistnienia przesłanek skutkujących zwolnieniem z SOC.

II. ZAKRES PODMIOTOWY

Zasady postępowania mają zastosowanie wobec cudzoziemców:

- 1) zatrzymanych na podstawie art. 394 ustawy o cudzoziemcach,
- 2) umieszczanych w SOC.

Przy wdrażaniu w/w zasad należy przyjąć następujące definicje:

cudzoziemcy wymagający szczególnego traktowania - to osoby, takie jak: małoletnie, małoletnie bez opieki, niepełnosprawne, starsze, kobiety w ciąży, samotnie wychowujące małoletnie dzieci, ofiary tortur, zgwałcenia lub innych poważnych form przemocy, ofiary/świadkowie handlu ludźmi¹ oraz osoby wymagające wsparcia z uwagi na stan zdrowia lub szczególną sytuację osobistą.

Przyjęta definicja obejmuje pełny zakres podmiotowy „osób wymagających szczególnego traktowania określony” określony w art. 3 pkt. 9 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/ WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez Państwa Członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich, który został rozszerzony poprzez dodanie kategorii osób wymagających wsparcia z uwagi na stan zdrowia lub szczególną sytuację osobistą oraz osób wobec których istnieje domniemanie lub zostały zidentyfikowane jako ofiara/świadek handlu ludźmi.

¹ W przypadku identyfikacji podczas zatrzymania lub pobytu w SOC osoby co do której istnienie uzasadnione domniemanie, że jest ofiarą /świadkiem handlu ludźmi, należy podjąć działania określone w ustawie o cudzoziemcach, zgodnie z zasadami określonymi w „Algorytmie postępowania organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi”.

przemoc - to wszelkie umyślne działania narażające osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną, wolność (w tym wolność seksualną), powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym.

III. WARUNKI NIEZBĘDNE DO IDENTYFIKACJI CUDZOZIEMCÓW WYMAGAJĄCYCH SZCZEGÓLNEGO TRAKTOWANIA PODCZAS POBYTU W SOC.

Do czynności związanych z identyfikacją cudzoziemców wymagających szczególnego traktowania zaangażowani są:

- opiekunowie socjalni,
- personel medyczny (lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny),
- psychologowie,
- terapeuci.

Dla potrzeb w/w zasad postępowania przyjęto, że:

opiekun socjalny – to odpowiednio przeszkolony z zakresu komunikacji międzykulturowej funkcjonariusz/pracownik Sekcji Dydaktyczno – Wychowawczej/Wychowawczej SOC, któremu powierzono zadania prowadzenia indywidualnej opieki nad cudzoziemcem w zakresie zasad funkcjonowania oraz pobytu w SOC, w tym również zadania identyfikacji osób wymagających szczególnego traktowania.

psycholog - osoba posiadająca prawo wykonywania zawodu psychologa zgodnie z przepisami ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, pełniący służbę albo zatrudniony w jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej oraz przeszkolony w zakresie diagnozy psychologicznej cudzoziemców.

terapeuta – to psycholog zewnętrzny, posiadający specjalistyczne uprawnienia do prowadzenia terapii

Dla potrzeb w/w zasad postępowania wdrożono katalog rozwiązań ułatwiających identyfikację cudzoziemców wymagających szczególnego traktowania:

- anonimowe przekazywanie informacji/wniosków/zażeń kierowanej do naczelnika SOC poprzez znajdujące się na korytarzach skrzynki do korespondencji,
- dostosowanie czasu służby/pracy opiekunów socjalnych, do przyjętego w SOC porządku dnia tj. od poniedziałku do soboty w godz. 9.00-17.00 i 18.00-22.00,
- dostęp do przetłumaczonej na język polski, rosyjski i angielski informacji, określającej zasady korzystania z konsultacji lekarskiej/psychologicznej/terapeutów,
- opieka psychologiczna,
- konsultacje z lekarzami specjalistami, w tym lekarzem psychiatrą/ psychiatrą dziecięcym,
- konsultacje z terapeutami, w tym z Poradni Leczenia Uzależnień,
- opieka pielęgniarek lub ratowników medycznych, świadczona w godzinach 07.30 – 21.30 przez 7 dni w tygodniu,
- obecność tłumacza w sytuacjach, wystąpienia problemów komunikacyjnych.

IV. TRYB POSTĘPOWANIA PRZY IDENTYFIKACJI CUDZOZIEMCÓW WYMAGAJĄCYCH SZCZEGÓLNEGO TRAKTOWANIA

Tryb postępowania przed umieszczeniem w SOC

1. W przypadku zatrzymania cudzoziemca, co do którego zachodzą przesłanki do umieszczenia w SOC, przed skierowaniem wniosku do sądu, należy każdorazowo ustalić, czy nie zachodzą przesłanki określone w art. 400 ustawy o cudzoziemcach. Informacja o braku zaistnienia tych przesłanek, powinna zostać zawarta we wniosku o umieszczenie cudzoziemca w SOC lub w areszcie dla cudzoziemców.
2. W przypadku cudzoziemców zidentyfikowanych jako wymagających szczególnego traktowania, wobec których zostały podjęte czynności identyfikacyjno – powrotowe, wniosek o identyfikację/ zorganizowanie powrotu, należy zakwalifikować jako wniosek priorytetowy.

Tryb postępowania po umieszczeniu w SOC

1. Podczas konsultacji lekarskiej przy przyjęciu cudzoziemca do SOC, należy przeprowadzić wywiad pod kątem ewentualnego zakwalifikowania osoby do grupy cudzoziemców wymagających szczególnego traktowania.
2. Bezpośrednio po umieszczeniu cudzoziemca w SOC, opiekun socjalny przeprowadza indywidualną rozmowę z osobą umieszczoną, ze szczególnym uwzględnieniem zidentyfikowania ewentualnej przesłanki do szczególnego traktowania.
3. W przypadku zidentyfikowania okoliczności uzasadniających domniemanie, że cudzoziemiec wymaga szczególnego traktowania, opiekun socjalny niezwłocznie:
 - przeprowadza szczegółowy wywiad pozwalający na pogłębienie informacji uzyskanych w rozmowie przy przyjęciu cudzoziemca do SOC,
 - informuje o uzyskanych ustaleniach kierownika SOC oraz psychologa.
4. Zakres opieki świadczonej wobec cudzoziemców wymagających szczególnego traktowania w SOC, powinien być dostosowany do ich potrzeb, a czas wykonywania wobec nich czynności administracyjnych skrócony do niezbędnego minimum.
5. W przypadku stwierdzenia zagrożenia zdrowia lub życia² w sytuacji, gdy opieka medyczna zapewniona w SOC jest niewystracająca z uwagi na konieczność zapewnienia stałej opieki specjalistycznej, która co do zasady, powinna być kontynuowana we wskazanym podmiocie medycznym należy:
 - w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia, wezwać pogotowie ratunkowe,
 - doprowadzić osobę do wskazanej przez lekarza placówki medycznej.Postanowienie o zwolnieniu cudzoziemca z SOC, należy wydać po zakończeniu leczenia, w celu zapewnienia środków niezbędnych na pokrycie kosztów pobytu w szpitalu. Wyjątek stanowi sytuacja, gdy cudzoziemiec zostanie skierowany do szpitala zakaźnego. W tym przypadku, z uwagi na możliwość finansowania leczenia osoby nieposiadającej ubezpieczenia zdrowotnego ze środków finansowych pochodzących z budżetu państwa, należy przed skierowaniem do szpitala, wydać cudzoziemcowi postanowienie o zwolnieniu z SOC.
6. W przypadku zidentyfikowania cudzoziemców wymagających szczególnego traktowania, w stosunku, do których zaistniała przesłanka określona 406 ust.1 pkt. 2 ustawy o cudzoziemcach opiekun socjalny sporządza notatkę służbową, która po zatwierdzeniu przez kierownika SOC, jest przesyłana do właściwego sędziego penitencjarnego oraz do wiadomości Koordynatora ds. SOC.

DYREKTOR
Zarządu do Spraw Cudzoziemców
Komendy Głównej Straży Granicznej
płk SG Andrzej JAKUBASZEK

² Zaświadczenie lekarza sprawującego opiekę nad cudzoziemcem w SOC, stwierdzające zaistnienie przesłanki skutkującej wydaniem postanowienia o zwolnieniu z SOC z uwagi na bezpośrednie zagrożenie zdrowia lub życia, co do zasady, powinno zawierać zalecenia dotyczące wskazania miejsca specjalistycznej placówki medycznej, w której może być kontynuowane dalsze leczenie specjalistyczne cudzoziemca..